

การบูรณาการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้าง
ความเข้มแข็งสู่ชุมชน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส
ในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

AN INTEGRATION OF PARTICIPIALLY THE FIVE PRECEPTS KEEPING
IN EDUCATIONAL OFFICES FOR STRONG CREATION TO COMMUNITY
: A CASE STUDY OF THE EXPANSION SCHOOL IN DENCHAI DISTRICT,
PHRAE PROVINCE

พระปลัดกิตติพันธ์ สจจวโร (วงศ์สวัสดิ์)^๑

Phrapalad Kittipan Saccavaro (Wongsawad),

พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต^๒

Phrakhru Kosaipattanapundit

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้

^๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

^๒ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑) บริบทของสถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย สถานศึกษาได้กำหนดทิศทาง/แนวทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด มีแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติงานประจำปี มีนโยบายในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้หลักพระพุทธศาสนาร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นโดยสม่ำเสมอ ในการดำเนินโครงการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ตามหลักของ “บ-ว-ร”

๒) การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน พบว่า ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียนประชาชนในชุมชนรักษาศีล ๕ โดยการประสานงานของผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานราชการ และสถานศึกษา ผ่านโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน รณรงค์ให้ทุกภาคส่วนรักษาศีลปฏิบัติธรรมและน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการร่วมปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยประชาชนรู้รักสามัคคีทำความดีถวายในหลวง สร้างสังคมน่าอยู่อย่างยั่งยืน บูรณาการร่วมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข และส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนมีจิตสาธารณะทำความดีด้วยหัวใจส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรม

๓) ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการศึกษการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน พบว่า ควรส่งเสริมด้วยหลักประกันทางพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน

คำสำคัญ: การบูรณาการ, ศีล ๕, โรงเรียนขยายโอกาส, การมีส่วนร่วม, การสร้างชุมชนเข้มแข็ง

Abstract

This research aims: 1) to study the context and process educational offices in participially of five precepts keeping for strong creating to community : a case study of the expansion school in Denchai District, Phrae Province, 2) to study the integration of participially five precepts keeping for strong creating to community : a case study of the expansion school in Denchai District, Phrae Province, and 3) to propose the way in promoting the participially five precepts keeping for strong creating to community : a case study of the expansion school in Denchai District, Phrae Province. This study was the mixed methods research. The qualitative research was done by using both documentary and in-depth interviews methods. The data were analyzed and described in descriptive manner. The quantitative research methods was done by collecting data using questionnaire and data were analyzed by means and standard deviation.

The results were as follows:

1) In the context of the school in Denchai District, the school had set the direction / guideline for educational management to provide education, and educational facilities use as a guideline for educational management, to maximum efficiency and effectiveness. There were quality improvement plans of education and annual plan. They also have policy in educational management by Buddhist integration with community in implementation the project of promotion the five precepts keeping in accordance with the principle of "home, temple and school".

2) The integrating the participially Five Precepts in educational office for strengthen the community keeping found that community and related organizations had encouraged students and people in the community holding the 5 precepts by coordinating community leaders, local leaders in the village, cooperating with government agencies and educational institutions through community activities. It had campaigned for all sectors to hold the practice five precepts observing, practice meditation, and bringing of the Sufficiency Economy philosophy to integrate the cultivated characteristics of the people to

know the harmony and good made for the Nine King, created a sustainable society by promoting to good student, good at student and happiness. It also had promoted to student , people had mind service and promoting strong community with morality.

The results of a study on satisfaction with integrating the participially five precepts of in educational office to strong the community keeping in accordance with the Buddhist integration found that the overall score was at a high level ($\bar{x}$ = 4.30). When considering each side, it was found that the score was at a high level every side. Therefore, the guidelines for the promotion of the participially five precepts keeping of in schools to strong community should be promoted by the five aspects of Buddhism.

Key word: Integration, Five Precepts, Expansion School, Participation, Strong Community Creating

บทนำ

สังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ด้วยวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอยู่ในชีวิตจิตใจคนไทย มาช้านาน ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สงบสุขนั้น จำเป็นต้องมีกฎ กติกา หรือข้อกำหนด กฎหมาย เพื่อควบคุมกำกับพฤติกรรมของคนในสังคมให้มีแนวทางปฏิบัติธรรมที่ดีงาม และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมภายใต้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับสังคมชาวพุทธ เรียกว่า ศีล^๓ และศีล ๕ เป็นธรรมของมนุษย์ที่มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริตทางกายและ วาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดีทุกประการ^๔ ความมุ่งหมายของศีล ๕ คือ ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น ไม่ทุจริต ฉ้อโกง ไม่ประพฤติดุคในกาม ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ และไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษ^๕

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, กรุงเทพฯ ฯ : ๒๕๕๒, หน้า ๔๑๙-๔๒๐.

^๔ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒, หน้า ๒๐๖.

^๕ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**, กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๔๐, หน้า ๒๒-๘๔.

การที่สังคมไทยปัจจุบันมีความวุ่นวาย ไม่สงบสุขและมีปัญหาใช้ความรุนแรงมากขึ้น หากพิจารณาจนถึงต้นเหตุของปัญหาจะพบว่า สาเหตุที่สำคัญมาจากการละเมิดศีล ๕ จากรายงานผลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งให้เห็นถึงสถานการณ์สังคมไทยและประเด็นเฝ้าระวัง ปี ๒๕๕๙^๖ เปรียบเทียบระหว่าง ปี ๒๕๕๗ กับ ปี ๒๕๕๘ พบว่า มีคดีทำร้ายร่างกาย เพศ จำนวน ๒๕,๖๐๒ คดี เพิ่มขึ้น ๖.๑ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแนวโน้มเพิ่มขึ้น ๑๒๓.๒ (ศีลข้อที่ ๑) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ จำนวน ๔๘,๗๗๐ คดีเพิ่มขึ้น ๓.๖ หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า ๑๐,๘๓๙,๖๑๑ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๕.๕ (ศีลข้อที่ ๒) ผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น พบกลุ่มอายุ ๑๐ – ๑๙ ปี จำนวน ๕๗.๖ ต่อประชากรแสนคน (ศีลข้อที่ ๓) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการซื้อขายสินค้าและบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ๑๕.๒๙ จึงควรเริ่มดำเนินการออกกฎระเบียบรองรับการคุ้มครองผู้บริโภค (ศีลข้อที่ ๔) มูลค่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ๑๔๗,๘๒๑ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๑.๘ และมีผู้ได้รับอุบัติเหตุจากจราจร บาดเจ็บและเสียชีวิตเฉลี่ยวันละ ๕๕ และ ๑๖ รายตามลำดับ สาเหตุมาจากเมาสุราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒ (ศีลข้อที่ ๕)

คณะสงฆ์ไทยได้ดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ได้ดำเนินการขยายผลสู่หน่วยงานและสถานศึกษารักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ระดับภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จังหวัดแพร่โดยเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน^๗ โดยอาศัยแนวทางดำเนินงานแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคีเครือข่ายดำเนินงานจากนามธรรมสู่รูปธรรม ระหว่างพระสงฆ์ ส่วนราชการ และสถานศึกษา ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง ส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคมและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ

ในพื้นที่อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จากผลการประเมินตนเองของหมู่บ้านในอำเภอเด่นชัย ตามโครงการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด: ๙ ขั้นตอน ประจำปี ๒๕๕๙ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของชาติ ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนในการพัฒนาประเทศชาติ สาเหตุสำคัญมาจากการละเมิดศีล ๕

^๖ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี ๒๕๕๘*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://social.nesdb.go.th>, [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].

^๗ สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดแพร่, *รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕*, ห้างหุ้นส่วนจำกัด เมืองแพร่การพิมพ์, ๒๕๖๐.

ในอำเภอเด่นชัยพบหมู่บ้านพื้นที่สีแดง หมายถึง พื้นที่ที่มีผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติดประเภทยาบ้า จำนวน ๒ ตำบล ได้แก่ ตำบลปงป่าหวาย พบหมู่บ้านพื้นที่สีแดง จำนวน ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๒ หมู่ที่ ๕ หมู่ที่ ๘ และหมู่ที่ ๙, ตำบลไทรย้อย พบหมู่บ้านพื้นที่สีแดง จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๔ และหมู่ที่ ๑๐^๔

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เพื่อนำองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ได้บูรณาการสถานศึกษารักษา ศิล ๕ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาแก้ไขปัญหาสังคมอันเกี่ยวเนื่องจากการล่องละเมิด ศิล ๕ เพื่อสร้างชุมชนและสังคมเข้มแข็งด้วยหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๒. เพื่อศึกษาการบูรณาการการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๓. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษา ศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

รูปแบบการวิจัย

๑. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลภาคเอกสารประกอบกับการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ๑) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓ คน ๒) ครูผู้สอน จำนวน ๔ คน ๓) พระสงฆ์ ได้แก่เจ้าอาวาสและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน ๕ รูป ๔) กำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๒ คน ๕) นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒ คน ๖) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน ๖ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๒ รูป/คน

^๔ ปกครองอำเภอเด่นชัย, สรุปผลการประเมินการสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด: ๙ ขั้นตอน, ๒๕๕๙.

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๑) ประชากร

ได้แก่ นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๖๓ รูป/คน ตามตาราง ๓.๒

๒) กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยการสุ่มแบบแจกแจง (ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% คลาดเคลื่อนเท่ากับ ๕%)^๙ ตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) แบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

๒) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด แบบเลือกตอบเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับการดำเนินงานการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ขยายผลสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ ด้าน ๆ ละ ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) หลักประกันชีวิต ๒) หลักประกันทรัพย์สิน ๓) หลักประกันครอบครัว ๔) หลักประกันสังคม ๕) หลักประกันสุขภาพ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ ข้อ

๔. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

^๙ สุวิมล ติรกานันท์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๙.

สรุปผลการวิจัย

๑. บริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศิล ๕ อย่างมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕, แผนปฏิบัติการประจำปี, โครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิล ๕ โดยโรงเรียนมีรูปแบบการมีส่วนร่วม คณะกรรมการภาคี ๔ ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทน คณะกรรมการนักเรียน ในการทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเน้นให้ข้อมูลข่าวสาร รับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษา การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามี ส่วนร่วมในการบูรณาการและตัดสินใจดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การสร้าง กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิล ๕ คือ

(๑) โรงเรียนร่วมกับทางวัดและคณะสงฆ์อบรมเรียนรู้ศิลปธรรมจริยธรรมในโรงเรียน สัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง อย่างสม่ำเสมอ

(๒) โรงเรียนมีกิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิก่อนเรียน

(๓) โรงเรียนกำหนดให้คณะครู นักเรียน แต่งกายด้วยชุดสีขาวปฏิบัติธรรมเข้าวัด ทำบุญตักบาตร ฟังธรรม ทุกวันธรรมสวนะ

(๔) โรงเรียนกำหนดให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

(๕) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โดยดำเนินกิจกรรมตามอัตลักษณ์ ๒๙ ประการ สู่โรงเรียนวิถีพุทธและแบ่งเป็นด้าน ได้ดังนี้

(๕.๑) ด้านกายภาพ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดตามสถานที่ต่าง ๆ มีความ สะอาดร่มรื่น มีห้องพระ/ลานธรรม ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน

(๕.๒) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ใส่เสื้อขาวทุกคน ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ ฯลฯ

(๕.๓) ด้านการเรียนการสอน บริหารจิต - เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียนทั้งภาคเช้า และบ่าย จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทำโครงการคุณธรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ ครั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ ๑ ครั้ง มีวัดเป็น แหล่งเรียนรู้ เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

(๕.๔) ด้านพฤติกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน รักษาศิล ๕ ยิ้มง่าย - ไหว้สวย - กราบงาม ก่อนรับประทานอาหารมีการพิจารณาอาหาร ไม่ดอง - ไม่หุก - ไม่เหลือ ประหยัด - อดออม - ถนอมเครื่องใช้ และกำจัดขยะถูกวิธี มีความใฝ่รู้ เป็นต้น

(๕.๕) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ ไม่มีอาหารขยะในโรงเรียน ไม่ดูดำนักเรียน ชื่นชมความดี หน้าเสาธงทุกวัน สะท้อนความรู้สึกที่ได้ทำความดี

๒. ศึกษาการบูรณาการการรักษาโรค ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมให้นักเรียน ประชาชนในชุมชนรักษาโรค ๕ โดยอาศัยกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ กิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยงานราชการกำหนดหรือขอความร่วมมือให้สถานศึกษาดำเนินงานร่วมกับชุมชนและวัดหรือคณะสงฆ์ในลักษณะบูรณาการดำเนินงานร่วมกันตามหลักของ บ-ว-ร ดังนี้

(๑) บ คือ หมู่บ้านหรือชุมชนในอำเภอเด่นชัย โดยผู้นำชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน ภายใต้กรอบสร้างความสามัคคีปรองดอง สร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการสร้างครอบครัวอบอุ่น สร้างความตระหนักและมุ่งมั่นที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัว ชุมชน รักษาโรค ๕ ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๓ การนำธรรมะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต มาพัฒนานิสัยที่ดีให้เกิดขึ้น จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๑ มีความเข้าใจกัน มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันละกัน ด้วยหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๒ จะเป็นพลังสร้างสังคมไทยให้เข้มแข็ง

(๒) ว คือ วัดและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาโรค ๕ ในโรงเรียนผ่านครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำหลักสูตรธรรมศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวงจัดการเรียนการสอนแก่สถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนและครูเข้ารับการสอบความรู้ธรรมสนามหลวงและมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่สอบผ่านประจำปี

(๓) ร คือ โรงเรียนและราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

(๓.๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย โดยอาศัยกิจกรรมให้ความรู้ตามหลักความมั่นคงของสุขภาพของคนในชุมชนตามหลักเบญจศีล - เบญจธรรมข้อที่ ๕ การให้ความรู้เรื่องโทษของการดื่มสุรา สูบบุหรี่ และสิ่งเสพติดทุกชนิด ภายใต้แผนงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์เป็นวิทยากรร่วมและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ของวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(๓.๒) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเด่นชัย บูรณาการร่วมกับสถานศึกษา จัดกิจกรรมการอบรมและทำกิจกรรมวันเอดส์โลกสร้างภูมิคุ้มกันท้องในวัยเรียน ส่งเสริมการรักษาโรคข้อที่ ๓

(๓.๔) สถานีตำรวจภูธรเด่นชัย บูรณาการร่วมกับคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัยอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้ความรู้สร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติดให้โทษแก่นักเรียน ส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๕ และอบรมวิจัยจรรยาแก่นักเรียนส่งเสริมการรักษาศีลข้อที่ ๕

(๓.๕) อำเภอเด่นชัย บูรณาการร่วมกับสถานศึกษา ชุมชน และคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ส่งเสริมให้ถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนชาวอำเภอเด่นชัย ฝึกและสวดมนต์บทน้อมเสด็จสู่สวรรคาลัย และทำกิจกรรมศาสนพิธีต่าง ๆ ในพิธีพระราชทานพระเพลิงพระบรมศพฯ และถวายดอกไม้จันทน์ของส่วนภูมิภาคเขตอำเภอเด่นชัย ณ วัดศูนย์กลางพิธีอำเภอเด่นชัย วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก และส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนชาวอำเภอเด่นชัย เป็นจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจถวายรัชกาลที่ ๑๐ ส่งเสริมการรักษาศีล ๕

(๓.๖) สำนักงานวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแพร่ ได้ช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณจัดอบรมภายใต้โครงการหนึ่งใจให้ธรรมะ และโครงการวิถีไทยวิถีพุทธ ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ แก่สถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย

๓. เสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จำนวน ๓ โรงเรียน ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข โดยใช้แบบสัมภาษณ์ขอสัมภาษณ์บุคคลองค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน จำนวน ๒๒ คน/รูป และใช้แบบสอบถามขอรับทราบความพึงพอใจต่อการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ ด้าน บูรณาการร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เบญจศีล - เบญจธรรม จำนวน ๔๕๘ ชุด จึงสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

๑. วิเคราะห์ภาพรวมของสถานศึกษาได้มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาสถานศึกษา คือ ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาประจำปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ แผนปฏิบัติการประจำปี การ โครงการและกิจกรรมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ คือ ทุกสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายแนวทางในภาพกว้าง ๆ จากกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาแพร่เขต ๒ กำกับดูแล โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา กำหนดโครงการกิจกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ส่งเสริมเอกลักษณ์ตาม ลักษณะชุมชนท้องถิ่น สถานศึกษา มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ตามหลัก “บ-ว-ร” ได้แก่ หมู่บ้านหรือชุมชนรวมถึง ผู้ปกครองนักเรียนพร้อมเอื้ออำนวยช่วยเหลือสถานศึกษาและวัด ในการดำเนินการส่งเสริมให้ คำนำนำบุตรหลานเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและคณะสงฆ์มีกิจกรรมโครงการ และแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคสังคม ออนไลน์ สร้างกลยุทธ์ยุทธศาสตร์ที่สามารถหลอมรวมจิตใจเยาวชนในชุมชนเห็นคุณค่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักพื้นฐานของชีวิตคือเบญจศีล เบญจธรรม หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปกครองอำเภอ เจ้าหน้าที่ ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนผู้นำท้องถิ่น ได้ตระหนักรู้ในคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาตั้งแต่ประถมวัย และมีมาตรการ ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ในภาพรวมจากแบบสัมภาษณ์ จึงสอดคล้องกับแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบูรณาการการรักษาศิลป ๕ อย่างมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านหลักประกันทางพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๖๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักประกันทาง พระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านหลักประกันสุขภาพ ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๕ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกัน ทรัพย์สิน ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๒ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันครอบครัว ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๓ รองลงมาได้แก่ ด้านหลักประกันชีวิต ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๑ และด้านหลักประกันสังคม ด้วยเบญจศีล - เบญจธรรม ข้อที่ ๔

๒. ศึกษาเชิงลึกด้านหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้ส่งเสริมนักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนรักษาศิล ๕ ผ่านโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ของชุมชน และของวัดและคณะสงฆ์ ทำให้ทราบว่า วัดและคณะสงฆ์อำเภอเด่นชัย ได้ส่งเสริม กิจกรรมการรักษาศิลป ๕ ในโรงเรียนผ่านครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำหลักสูตรธรรม ศึกษาของแม่กองธรรมสนามหลวงทำการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกโรงเรียน ให้นักเรียนและ ครูสามารถสอบความรู้ธรรมสนามหลวงได้ ส่งเสริมให้พระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเข้า อบรมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาส่งเสริมให้สถานศึกษารักษาศิลป ๕ เน้นหลักเบญจศีล

เบญจธรรม ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ตำรวจ บูรณาการร่วมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข ประสานงานกับส่วนราชการร่วมบูรณาการส่งเสริมให้เยาวชน และประชาชนมีจิตสาธารณะทำความดีด้วยหัวใจส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยศีลธรรม

ชุมชน ได้ส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ของสถานศึกษาในอำเภอเด่นชัย ทุกสถานศึกษาผ่านคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในส่วนของผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการนักเรียน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิปราชญ์ท้องถิ่น ร่วมกำหนดให้ความเห็น ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมการรักษาศีล ๕ ปลุกฝังศีลธรรมจริยธรรมค่านิยม ที่พึงประสงค์แก่นักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางสรุปเป็น ๓ ด้าน คือ ๑. ด้านวัด และพระสงฆ์ ๒.ด้านผู้นำชุมชนและหน่วยงานราชการ ๓. สถานศึกษา ดังนี้

๑. เสนอแนะแนวทางด้านวัดและพระสงฆ์ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศีล ๕ แบบบูรณาการแก่ประชาชน ให้เยาวชนรุ่นหลังเรียนรู้ศีล ๕ ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง จัดการอบรม จัดนิทรรศการบาปหรือผลของการละเมิดศีล ๕ และเสนอแนะให้พระสงฆ์มีเทคนิคการเทศน์ การสอนธรรมะในสถานศึกษา ให้มีกิจกรรมที่สนุกสนาน เพื่อไม่ให้นักเรียนและเยาวชนเบื่อ เกิดการอยากเรียนรู้ศีล ๕ มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามให้เป็นแบบอย่างในการรักษาศีล น้อมนำเบญจธรรมมาบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. ข้อเสนอแนะแนวทางด้านผู้นำชุมชนท้องถิ่น ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ บูรณาการกับชุมชนให้มากขึ้น เพราะปัญหาคือคนในชุมชนขาดความสามัคคี มีการทะเลาะวิวาท ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควรสร้างสรรค์กิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน โดยอาศัยหลักเบญจศีล เบญจธรรม นำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง ส่งเสริมการยกย่อง เชิดชูเกียรติคนดีศรีสังคมด้วยศีล ๕ โดยให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นรักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในสังคม

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางด้านสถานศึกษา ควรบรรจุหลักเบญจศีล เบญจธรรม สอดแทรกบูรณาการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสมาธิที่ดีขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข

อภิปรายผล

๑. จากผลการศึกษาบริบทและกระบวนการของสถานศึกษาในการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน รูปแบบกระบวนการของสถานศึกษาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน มีแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการศึกษา ๔ ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ประกอบการ

นักเรียน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการนักเรียน ในการกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพภายใต้กรอบมีความรู้คู่คุณธรรม มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข อภิปรายได้ว่า การบูรณาการสถานศึกษาร่วมกับคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จะต้องให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักรู้ในการสร้างผู้เรียนให้เป็นบุคลากรที่ดีของสังคมประเทศชาติ คือ ที่มีทั้งวิชาและจรณะ ได้แก่ มีความรู้คู่คุณธรรม และภาคีเครือข่ายทางการศึกษาทุกภาคส่วน จะต้องมีส่วนร่วมกัน คือ รับผิดชอบร่วมกัน โดยร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา และเสนอแนวทางการบริหารพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศีลธรรมที่ฝังงมในพระพุทธศาสนาด้วยการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรต่าง ๆ รักษาศีล ๕ บูรณาการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเกิดสันติสุขในระดับครอบครัว สังคมในชุมชนจนถึงระดับประเทศชาติได้อยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ พระประพนธ์ศักดิ์ ธีรธมโม ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรภกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี” พบว่า แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ คือ องค์การทางพระพุทธศาสนา รัฐ และองค์กรต่างๆ ไป ควรมุ่งสร้างความเข้าใจ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศีล ๕ ในฐานะที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญแห่งความเป็นมนุษย์ สร้างพื้นฐานแห่งวินัย ศีล ที่เกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติและพัฒนาพฤติกรรมและจิตสำนึกที่สูงขึ้นไป^{๑๐}

๒. จากผลการศึกษาการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน รูปแบบการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ส่งเสริมให้นักเรียน ประชาชนในชุมชนรักษาศีล ๕ ได้บูรณาการโดยอาศัยกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของชาติ กิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยงานราชการกำหนดหรือขอความร่วมมือให้สถานศึกษาดำเนินงานร่วมกับชุมชนและวัดหรือคณะสงฆ์ในลักษณะบูรณาการดำเนินงานร่วมกันตามหลักของ บ-ว-ร สามารถอภิปรายได้ว่า ทั้ง ๓ สถาบันนี้เป็นสถาบันหลักของชุมชนที่จะช่วยเกื้อหนุนค้ำจุนให้สังคมดำรงอยู่อย่างสันติสุข เกิดความรักความสามัคคีปรองดองด้วยการศึกษาเรียนรู้ผ่านมิติทางวัฒนธรรม ถอดเป็นบทเรียนศึกษาเรียนรู้ร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อสังคมด้วยการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างเป็นรูปธรรมให้มี

^{๑๐} พระประพนธ์ศักดิ์ ธีรธมโม, “การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สรภกิจพิทยา) จังหวัดสระบุรี”, มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐), หน้า ๑๑๘.

ประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ควรเริ่มจากสถานศึกษา สู่ชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะสงฆ์เป็นที่ปรึกษาชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องด้วยการบูรณาการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ พระครูสันติวิชิตกิจ (วิโมกข์) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุม จังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า แนวทางการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนบ้านโนนดุมโดยภาคประชาชนมีส่วนร่วมนั้น เริ่มต้นจากการปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติในการรักษาศีล ๕ เป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นเรื่องใกล้ตัว และควรได้รับการส่งเสริมและความร่วมมืออย่างจริงจังในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนสังคม เป็นสังคมที่สันติสุข และเป็นต้นแบบให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เห็นและปฏิบัติตาม ทั้งนี้การขับเคลื่อนโครงการ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนรวมถึงเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในความคิด การระดมความเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ของชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ ควรขับเคลื่อนผ่าน บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เรียกว่า บวร แบบบูรณาการ^{๑๑}

๓. จากผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการศึกษากการบูรณาการการรักษาศีล ๕ ในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน ในกรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก อภิปรายผลได้ว่า วัดและคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และสถานศึกษา มีการบูรณาการรวมพลังกันปลูกฝังเรื่องศีล ๕ แก่นักเรียนตั้งแต่วัยเด็ก ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและสถานศึกษา นำนักเรียนมาศึกษาเรียนรู้ทำกิจกรรมเชิงครอบครัวอบอุ่น โรงเรียนนำอยู่ร่วมกับทางวัดและคณะสงฆ์ตามปฏิทินกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญ of ชาติ และกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่ดิงามของสังคมพุทธ มีการยกย่องส่งเสริมให้บุคคลในสังคมทุกภาคส่วนเป็นผู้ดำรงตนมั่นคงในศีล ๕ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ พิชิต ปุริมาตร และคณะ ได้ศึกษา

^{๑๑} พระครูสันติวิชิตกิจ (วิโมกข์) และคณะ, “แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุม จังหวัดกำแพงเพชร”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ พิเศษเนื่องในโอกาสประชุมวิชาการนานาชาติ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๓, หน้า ๒๕.

เรื่อง “การสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศีล ๕” ว่าการปฏิบัติตามหลักการของศีลทั้ง ๕ ข้อ มีเป้าหมายให้ตนเองเป็นมนุษย์ มีความเป็นอยู่ด้วยความสุขอย่างต่อเนื่อง (ปกติ) สมาชิกในชุมชนทุกคนปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ สมาชิกทุกคนมีความสุข สังคมมีความสุขต่อเนื่อง บุคคล สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความร่วมมือกระทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในสังคมร่วมกัน ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคงพึ่งพาตนเองได้^{๑๒}

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการการรักษาศีล ๕ อย่างมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” โดยการศึกษาการบูรณาการตามหลักของ “บ-ว-ร” และมาตรการส่งเสริมตามหลักประกันทางพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน ซึ่งสามารถอธิการการนำเสนอรูปแบบการบูรณาการและมาตรการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน จึงควรมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเกี่ยวกับหน่วยงานของภาครัฐ ได้แก่ สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางในการบูรณาการการรักษาศีล ๕ อันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ นำสันติสุขสู่สังคมอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ สร้างความเข้มแข็งแก่บุคลากรและหน่วยงานด้วยศีลธรรมอันดีในพระพุทธศาสนา

๒. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมทุกภาคส่วนควรให้ความสนใจส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ส่งเสริมให้สังคมตระหนักรู้คุณค่าความสำคัญของพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานของสังคมไทยที่เป็นสังคมพุทธที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนด้วยประเพณีวัฒนธรรมที่งดงาม ควรส่งเสริมให้สังคมได้เรียนรู้คุณค่าที่งดงาม ได้แก่

(๑) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการเรียนรู้พระพุทธศาสนาผ่านประเพณีวัฒนธรรมวิถีไทย วิถีพุทธ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

(๒) ส่งเสริมให้สังคมมีค่านิยมวิถีไทย วิถีพุทธ ที่ส่งเสริมยกย่องสรรเสริญบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม ประเมินค่าพฤติกรรมคนดีด้วยศีล ๕ เป็นบรรทัดฐานเลือกผู้นำที่ดีในทุกระดับชั้น

^{๑๒} พิชิต ปุริมาตร, “การสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศีล ๕” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๑๖ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑)

(๓) ส่งเสริมให้ผู้นำทุกองค์กร ทุกภาคส่วน เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรม มีศีล ๕ เป็นบรรทัดฐานเริ่มต้นในการประเมินตนเอง ประเมินองค์กร และประเมินสังคม ประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

พระครูสันติวชิรกิจ (วิโมกข์) และคณะ. “แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโนนดุม จังหวัดกำแพงเพชร”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ พิเศษ เนื่องในโอกาสประชุมวิชาการนานาชาติ สมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา นานาชาติ ครั้งที่ ๓.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, ๒๕๔๐.

พระประพันธ์ศักดิ์ ธีรธมโม. “การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนหนองแค (สริกขีพิทยา) จังหวัดสระบุรี”.

มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพฯ ฯ : ๒๕๕๒.

พิชิต ปุริมาตร. “การสร้างเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินชีวิตของชุมชนในสังคมไทยตามหลักศีล ๕” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ และภาพรวมปี ๒๕๕๘**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://social.nesdb.go.th>, [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดแพร่. **รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕**. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เมืองแพร่การพิมพ์, ๒๕๖๐.

